vienam iš pirmosios Kauno pilies statyboje naudotų plytų formatui. Kai kurių samprotavimų sukelia ir kalvelė, esanti už kelių metrų į PV nuo rastų pamatų. Tyrinėjimų metu pastebėta, kad ant kalvos viršaus, žemės paviršiuje, yra gausu plytų duženų. Galbūt ant kalvelės yra stovėję mūriniai statiniai. Aiški tik pastato nugriovimo data - iki 1610 m.

Algirdas Žalnierius

1991 ir 1994 m. Kauno pilies archeologiniai tyrinėjimai

Pratęsiant 1989 m. atnaujintus Kauno pilies archeologinius kasinėjimus (žr. ATL 1988 ir 1989 metais. V., 1990. P.168-170), buvo atlikti archeologiniai tyrimai prie pilies PV bokšto ir V sienos. Tyrimų metu buvo iškastos 5 perkasos, ištirtas bendras 157 m^2 plotas. Kadangi 1991 m. kasinėjimai tęsia 1989 m. pradėtą Kauno pilies kasinėjimų programą, iškastos perkasos numeruojamos tekste eilės tvarka, pradedant nuo perkasos Nr.14.

Kultūrinio sluoksnio storis pilies teritorijoje yra 2,2-3,9 m. Dabartinis žemės paviršius nelygus. Nuo pilies kiemo centrinės dalies jis kyla pilies PV bokšto ir V sienos link. Išskirti 4 kultūrinio sluoksnio horizontai.

Pirmajam horizontui priklauso pilkai rusvo juodžemio sluoksnis, gulintis tiesiai ant pirminio žemės paviršiaus. Jo storis 15-20 cm. Perkasoje Nr.14 po šiuo sluoksniu buvo rasta duobė, pripildyta pilko juodžemio su degėsiukų pėdsakais. Tai iki mūrinės pilies pastatymo susidaręs gyvenvietės arba dirbamos žemės sluoksnis. Jame buvo rastos tik kelios puodų šukės, datuojamos IX-X a.

Antrajam kultūrinio sluoksnio horizontui priklauso sluoksniai, susidarę pirmosios mūrinės pilies statybos ir 1362 m. pilies puolimo metu.

Pirmosios pilies pamatų duobė buvo iškasta nuo gyvenvietės sluoksnio paviršiaus. Iškastas iš pamatų duobės žvyras paskleistas šalia sienos, virš jo užfiksuotas ir kalkių skiedinio sluoksnelis, nubyrėjęs nuo sienų statybos metu. Perkasoje Nr.17 žvyro sluoksnis žymiai storesnis. Galbūt paskleistas žvyras yra susijęs su buvusių Neries vartų ar jų įtvirtinimų statyba. Pirmosios

pilies PV kampe virš žvyro yra supuvusio gyvulių mėšlo sluoksnis. Greičiausiai pilies statybos metu čia buvo tvartas ar aptvaras, kuriame buvo laikomi gyvuliai. Žvyro paviršiuje perkasose Nr.15-17 aptiktos 7 stulpavietės, išdėstytos vienoje eilėje Š-P kryptimi. Stulpaviečių gylis 80-90 cm, plotis 50-52 cm. Stulpaviečių atstumas nuo pirmosios pilies sienos yra 3,95-4,2 m. Tarpai tarp jų 1,65-1,87 m. Greičiausiai tai stulpinės konstrukcijos pastato, stovėjusio prie V pilies sienos, liekanos. Ypač daug sudegusių lentų ir rąstų gabalų buvo perkasose Nr.16-17. Degėsiai suvirtę be tvarkos griūvant pastato konstrukcijoms. 1362 m. puolimo metu susidarė 15-40 cm storio degėsių, nuo karščio susproginėjusių akmenų skaldos, žvyro sluoksnis. Tai rodytų, kad puolimo metu vyko dideli mūšiai PV pilies kampe ir prie V sienos. Čia rasti 62 lanko ir arbaleto strėlių antgaliai, įmovinis ietigalis ir kiti metaliniai dirbiniai. Tuo tarpu sluoksnyje, susidariusiame pilies statybos ir puolimo metu, buvo rastos vos kelios žiestų puodų šukės, puoštos įkartėlių ir duobelių eilėmis.

Užėmus pilį, jos siena buvo nugriauta, supilant griuvenas abipus pilies sienų. Griuvenų storis siekia 1,2 m. Perkasoje Nr.14, griaunant pilies sienas, buvo pamesta plieninė dalba-viniatraukis.

Trečiasis kultūrinio sluoksnio horizontas klostėsi nuo 1362 m. pilies sugriovimo iki antrosios pilies pastatymo. Tai priesmėlio, žvyro, molio, lauko riedulių ir degėsių sluoksniai, susiję su mediniais ir žemės sutvirtinimais, įrengtais iki antrosios pilies pastatymo.

Perkasose Nr.15-17 buvo rasti du lygiagretūs grioviai, kurie iškasti 2,06-2,2 m ir 6,04-6,2 m atstumu nuo pirmosios pilies sienos griovio, esančio arčiau sienos. Pirmojo griovio gylis 70-75 cm, antrojo - 1,3-1,4 m. Tarp griovių yra 3,15-3,35 m tarpas. Tolimesniojo griovio V pusėje kas 3,3 m iškastos 50-60 cm pločio ir apie 50 cm gylio išpjovos. Matyt, jose stovėjo mediniai stulpai. Į R nuo griovių, perkasose Nr.16-17, rasta stulpaviečių eilė, orientuota Š-P kryptimi. Tarpai tarp stulpų 2,6-2,75 m. Įtvirtinimų horizonto paviršiuje rasta sudegusių lentų, rąstų liekanų, daug smulkių degėsių. H.Vartbergės Livonijos kronikoje rašoma, kad 1368 m. ordino maršalas "(...) nuniokojo Lietuvoje šiapus Nevėžio šias apylinkes, būtent Paštuvą, Romainius (...), ir kada jis pasiekė Kauno pilį, kuri neįtikėtinu būdu antrą kartą buvo atstatyta, antrąją dieną ją nugalėjo ir užėmė". Su

šia žinia reiktų tapatinti ir rastas medinių įtvirtinimų liekanas.

Virš įtvirtinimų liekanų perkasoje Nr.15 buvo maišytas smėlio, sudegusio molio, plytų laužo sluoksnis, kuriame rasta puodyninių, kryžmine anga koklių šukių. Atrodytų, kad čia yra stovėjęs medinis pastatas su koklių krosnimi. Pastato liekanų rasti nepavyko. Įtvirtinimų horizonto paviršiuje rasta ir virimo puodų šukių. Kelios iš jų puoštos įstrižomis įkartėlėmis.

Ketvirtajam horizontui priklauso sluoksniai, susidarę nuo antrosios pilies statybos pradžios iki XX a. Antroji pilis buvo pastatyta tiesiai ant pirmosios pilies sienos. Abiejų pilių sienų vidiniai paviršiai sutampa. Pastačius antrąją pilį, XV-XVII a. turėjo susiklostyti kiemo paviršiai. Tačiau visose perkasose jų išskirti nebuvo galima. Ant statybos paviršiaus rasti tik pilies griovimo sluoksniai. Tai smulkių statybinių griuvenų, maišytos žemės sluoksniai. Prie pilies V sienos XIX-XX a. sluoksniai guli tiesiai ant antrosios pilies statybos horizonto paviršiaus.

Pirmosios pilies pamatai įleisti į žemę iki 60-110 cm gylio. Jie krauti iš lauko riedulių, rišti kalkių skiediniu. Pamatų paviršius neglaistytas. Po 1362 m. sugriovimo išlikusių sienų aukštis siekia iki 2,1 m. Siena mūryta iš netaisyklingų lauko riedulių eilių, užkaišant tarpus skaldytais akmenimis ir nuglaistant sienas kalkių skiediniu. Vietomis glaistas nutrupėjęs nuo karščio degant medinėms konstrukcijoms.

Antrosios pilies mūrai kloti tiesiai ant pirmosios pilies mūro viršaus. Jie mūryti iš lauko riedulių eilių, kuriems išlyginti naudotos plytos, smulkesni akmenys bei jų skalda. Tarp riedulių eilių galais į išorę sumūrytos plytų eilės. Pilies PV bokšto pamatų apačia yra 3,2 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Pamato apačia iki 1,5 m gylio nuo paviršiaus sukrėsta iš kalkių skiedinio, plytų laužo ir lauko riedulių. Aukščiau jo paviršius glaistytas, mūrytas iš taisyklingų lauko riedulių eilių, išlyginant jas galais į išorę suklotomis plytomis. Plytų dydis 30x14-16x8-9,5 cm.

Perkasoje Nr.18 buvo rasta riba, iki kurios Neris nuplovė pilies kiemą ir nuardė sienas. Jos atstumas nuo PV bokšto ir V sienos kampo yra 21,9 m.

1994 m. archeologiniai tyrimai buvo atliekami pilies PV bokšte ir R gynybiniame griovyje. Kasinėjimus pilies PV bokšte apsprendė išsamaus bokšto konservacijos, restauracijos ir pritaikymo projekto ruošimas. Bokštas

buvo kasinėtas 1926 m. (A.Presas), 1930-1932 m. (E.Volteris), 1954 m. (P.Tarasenka, R.Rimantienė), 1959 m. (K.Mekas). 1994 m. buvo iki galo ištirtas bokšto vidus.

PV bokšto vidus yra netaisyklingo stačiakampio, beveik kvadrato formos. Jo vidaus plotas yra apie 32 m^2. Kultūrinio sluoksnio storis bokšte siekia iki 3,2-3,5 m. Ankstesnių kasinėjimų metu sluoksniai suardyti didesnėje bokšto vidaus dalyje. Išlikęs kultūrinis sluoksnis rastas tik apie 3 m^2 plote prie Š bokšto pamatų ir ŠR kampe. Virš pirminio žemės paviršiaus ($H_{abs.}$26,00 m) yra susiklostęs apie 20 cm storio iki pilies pastatymo egzistavusios gyvenvietės rusvo juodžemio sluoksnis. Tiesiai ant šio sluoksnio formavosi pirmosios pilies kiemo kultūriniai sluoksniai. Rastas ir iš nedidelių lauko riedulių grįsto grindinio fragmentas. Virš grindinio supilti 1362 m. pilies puolimo metu susidarę degėsių ir griuvenų sluoksniai. Aukščiau supilti oksiduoto priesmėlio ir smulkių griuvenų sluoksniai. Viršutiniai sluoksniai nuo $H_{abs.}$27,00 m lygio suardyti ankstesnių kasinėjimų metu.

Antrosios pilies bokšto viduje, 1-1,2 m gylyje ($H_{abs.}$28,22 m), buvo rastas pirmosios pilies P ir V sienų kampas. P sienos storis yra 2,35-2,4 m. V sienos rastas tik R šonas. Ant jos užstatyta antrojo pilies bokšto V siena. Sienų susikirtimo kampas pastorintas į vidaus pusę, sudarant apie 1 m plokštumą. Išlikusių sienų aukštis iki kiemo lygio yra 1,8-2 m. Sienos pamatai įleisti į žemę 80-85 cm. Pirmosios pilies sienos mūrytos kiautiniu būdu, paviršiai sukrauti iš įvairaus dydžio lauko riedulių eilių, tarpus užkaišant smulkiais akmenimis ir jų skalda. Sienų paviršius buvęs aptrintas kalkių skiediniu. Kalkių skiedinys riebus, baltos spalvos. Sienos pamatai krauti į iškastą griovį iš stambių lauko riedulių, jų paviršius nelygintas. Sienos vidus užpildytas lauko rieduliais ir riebiu kalkių skiediniu, pastebėtos ir kelios plytų nuoskalos. Plytų storis 7 cm, šonai be braukų. Sienų išoriniuose paviršiuose plytos nenaudotos.

Antrosios pilies bokšto pamatai įleisti į žemę skirtingame gylyje. V bokšto siena pastatyta tiesiai ant pirmosios pilies sienų. Š sienos pamatas yra įleistas iki $H_{abs.}$25,84 m lygio, ŠR kampe R sienos pamato apačia yra $H_{abs.}$26,70 m lygyje. Tuo tarpu P sienos pamato apačia yra $H_{abs.}$27,52 m lygyje. Pamatai mūryti iš lauko riedulių, rišant juos kalkių skiediniu. Kalkių

skiedinio kokybė nevienoda. Š pamato apačios akmenys surišti liesu, blogos kokybės rusvu kalkių skiediniu. P bokšto sienos pamatas rištas riebiu baltu kalkių skiediniu. Pamato viršutinėje dalyje naudotos ir plytos, kurių dydis 14-15x8-9,5 cm.

Nevienodą pamatų įgilinimą lėmė supiltinio grunto storis pirmosios pilies viduje ir jos sienų išorėje. Bokšto grindų lygio nerasta, jis nukastas ankstesnių tyrimų metu. Apie jų lygį galima spręsti iš P sienos pamato konstrukcijos. Pamato požeminės dalies viršus yra $H_{abs.}$29,60 m lygyje. Šis lygis sutampa su antrojo pilies kiemo paviršiais. Pilies bokštas rūsio neturėjo. Archeologinių radinių jame nerasta.

Pilies R gynybinis griovys yra vienintelė vieta, kurioje šiuo metu galima tiksliai nustatyti buvusius matmenis ir, atkuriant pilies gynybinį kompleksą, atgaminti pirminį jo vaizdą. Gynybinis griovys pradėtas užpylinėti XVII a. pirmoje pusėje. XVIII-XIX a. Kauno planuose pilies griovys dar žymimas, bet ant jo jau stovi miesto pastatai. XIX a. pabaigoje-XX a. pradžioje pilies P ir R griovys buvo beveik visiškai užpiltas. Po 6 ir 7 dešimtmečių pilies restauracijos ir konservacijos gynybinis griovys buvo išvalytas iki $H_{abs.}$22,45-23,80 m lygio.

Archeologinių kasinėjimų metu buvo iškastos 4 perkasos, ištirtas bendras 293 m^2 plotas. Darbų eigą stabdė nelauktai storas kultūrinių sluoksnių klodas, siekiantis iki 10 m. Todėl 2 perkasos buvo iškastos tik iki dabartinio šlaito viršaus. Pirminis R griovio šlaitas nebuvo rastas.

R gynybinio griovio kasinėjimai jau pirmoje perkasoje (Nr.20) davė nelauktus rezultatus, kurie leidžia suabejoti ankstesnių kasinėjimų išvadomis, kad Kauno pilies griovys buvo sausas. Buvo rastas iki 1,5 m storio dumblo sluoksnis, kuris galėjo susidaryti tik nuolat vandens užpiltame griovyje. Pirmosios pilies griovio dugnas buvo $H_{abs.}$17,97-18,50 m lygyje, apie 4 m žemiau nuo dabartinio griovio dugno. Dumblo paviršiuje rasta keletas XV-XVI a. buitinės keramikos ir puodyninių koklių šukių. Iki XVI a. vidurio R gynybinio griovio dugnas pakilo iki 1,5-2 m. Giliausia R gynybinio griovio vieta buvo R ir P griovio kampe. Į Š griovio dugnas kyla aukštyn apie 1 m.

Perkasoje Nr.21 prie XVI a. bastėjos pamatų, 60-150 cm gylyje, buvo rasti iš lauko riedulių sumūryti pamatai, rišti gelsvu riebiu kalkių skiediniu.

Pamato plotis Š-P kryptimi yra 10,75 m. Š jo šonas yra atsikišęs nuo bastėjos sienos per 2,72 m, P - per 3,62 m. Pamato apačia yra 3,2 m gylyje nuo bastėjos cokolio ($H_{abs.}$ 19,12 m), šonai mūryti iš didesnių lauko riedulių (didžiausias 50x30x20 cm), kurių plokšti šonai atsukti į išorę. Mūro vidus mūrytas iš smulkesnių įvairaus dydžio riedulių, tarp kurių pasitaikė kelios 26,5x11,5-13,5x7,5-7,8 cm dydžio plytos.

Bokšto pamatai buvo pastatyti gynybinio griovio dugne prieš pradedant klostytis dumblo sluoksniui. Prie jų supiltas priesmėlio ir žvyro priesmėlio bei žvyro pylimėlis, besileidžiantis R kryptimi. Griaunant bokštą sienos nuardytos beveik iki pamatų. Atrodytų, kad bokšto pamatinė dalis prasideda $H_{abs.}$ 20,20 m. Prie bokšto pamatų susiklosčiusiame dumblėto žvyro sluoksnyje ir jo paviršiuje yra daug degėsių, sudūlėjusių medienos plaušų.

1954-1961 m. Kauno pilį tyrinėjusio archeologo K.Meko nuomone, pirmoji pilis bokštų neturėjo, prie vidinio gynybinio griovio šlaito apačios rastus sienos pamatus jis vadina priešpiliais. Rastieji pamatai turėtų būti pirmosios pilies bokšto pamatai. 1960 m. žemės darbų priežiūros metu bastėjos viršutinėje aikštelėje buvo rastos neaiškios mūro liekanos. Pagal mūro radimvietę tai turėtų būti rastojo bokšto ŠV dalis.

1362 m. Vygando Marburgiečio aprašytame pilies puolime minima, kad "(...) dailidė Markvardas (lignarius), Marienburgo meistras, sukalė ir pastatė mašiną-mūrogriovį, vokiškai vadinamą "tumder", kuriuo pavyko sugriauti nuo pilies sienos vieną bokštą (propagnaculum) ties Nemunu. Tokį pat mūrogriovį, padarė ir antras dailidė Mattias iš Kionigsbergo, kuriuo sugriovė bokštą prie Neries (...)". Terminas "propagnaculum" lotynų kalboje turi kelias reikšmes: apsauga, tvirtovė, bastionas, apsisaugojimo pagrindas. Puolimo aprašyme minimi įtvirtinimai galėjo būti bokštai prieš pilies viršutinės sienos kampus ir gynę pilies sienos gynybinio griovio vidinių šlaitų apačioje. Rastieji bokšto pamatai rodo, kad pirmosios pilies įtvirtinimai buvo daug sudėtingesni, negu manyta iki šiol.

Kaip minėta, iki XVI a. vidurio griovio dugnas pakilo apie 1,5-2 m. Sumanius statyti bastėją prie antrosios pilies PR bokšto griovio, dugnas prie vidinio griovio šlaito buvo pakeltas iki 1,7 m storio žvyro sluoksniu. Tai vertė daryti nuolat kylantis Neries vagos dugnas. Kartu buvo daugiau

užpilamas ir gynybinis griovys. Kita vertus, bastėjos statybos metu reikėjo suvežti didelį kiekį statybinės medžiagos. Dumblėtas griovio dugnas tam kliudė.

Statant bastėją rastojo bokšto pamatai nebuvo išardyti ir bastėjos sienos užkrautos tiesiai ant išlikusių pamatų viršaus. Bastėjos sienų pamatų apačia yra 3,5 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Pamatai mūryti iš lauko riedulių eilių, tarpuose sudėtos 25,7-28x12-14,5x8,2-9,6 cm dydžio plytos. Viršutinė pamato dalis nuglaistyta 2,5 m žemiau pamatų cokolio.

Perkasos Nr.21 P dalyje pastebėta, kad bastėjos pamatai ir sienos nesutampa. Pamatas išsikiša į išorę per 90 cm. Ar tai pamatų klojimo klaida, ar tai padaryta specialiai, atsakyti sunku.

Pastačius bastėją, prieš ją buvo įrengtas gynybinis-hidrotechninis įrenginys (perkasa Nr.22). Pakėlus griovio paviršių prie bastėjos, jo šlaitas 35° kampu buvo išklotas pušinėmis 40-87 cm pločio ir 6-8 cm storio lentomis. Lentos buvo apie 5 m ilgio. Klojinio viršus ir apačia buvo sutvirtinti skersiniais kuolais, kurie prispaudė lentų galus. Skersinį rąstą apačioje laikė vertikaliai sukalti kuolai. Į R nuo skersinio rąsto per 1,9-1,95 m į žvyrą buvo įkasti 18-25 cm skersmens spygliuočių rąstai, matyt, sudarę aštriakuolių tvorą. Perkasos P šlaite rąstų tvora pasisuka į PR ir sudaro su išilgine tvora 140° kampą. Atrodytų, kad kartu turėtų suktis ir lentų klojinys, prisitaikydamas prie bastėjos sienų konfigūracijos. Kanalo dugnas yra 4 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Jo plotis viršutinėje dalyje yra 5 m, apačioje - apie 2 m.

Šio medinio įrenginio paskirtis dvejopa. Kaip minėta, Neries dugno paviršius kilo, kartu pasidarė aukštesnis ir polaidžių vandens lygis. Norint išvengti bastėjos pamatų paplovimo, buvo paaukštintas griovio dugno lygis prie bastėjos. Polaidžio vanduo buvo nukreipiamas suformuotu kanalu, kurio vienas šlaitas nuo bastėjos buvo išklotas lentomis. Kartu šis hidrotechninis įrenginys ir aštriakuolių tvora turėjo ir gynybinę paskirtį, apsunkindami priėjimą prie bastėjos. Šis įrenginys, statytas XVI a., buvo vienas iš paskutinių pilies gynybinės galios stiprinimo etapų.

Perkasoje Nr.23 buvo rastas pirmosios pilies priešpilio sienos pamatas, mūrytas iš stambių lauko riedulių. Pamato plotis yra 1,38-1,54 m. Jis

apardytas antrosios pilies statybos metu naujai formuojant pilies šlaitą. Pamatas yra 17,8 m į R nuo antrosios pilies sienos. Jo apačia rasta $H_{abs.}$20,03 m. Tuo tarpu P gynybiniame griovyje priešpilio sienos apačios nerasta net $H_{abs.}$17,78 m gylyje. Atrodytų, kad gynybinis griovys gilėjo Neries link.

1,8 m į R nuo pirmosios pilies priešpilio buvo rasta nežinomos paskirties siena ir jos pamatai. Viršus yra 1,2-1,8 m gylyje nuo dabartinio griovio paviršiaus. 4,7 m gylyje pamato apačios nerasta. Siena mūryta iš lauko riedulių, tarpams užkaišioti naudojant plytas, kurių plotis 12,3-13 cm, storis 8,5-9 cm. Plytos su braukomis. Siena yra 21,9 m į R nuo antrosios pilies sienų. Pastačius sieną, prie jos R šono buvo supiltas 80 cm aukščio ir 90 cm pločio pylimėlis, o griovio dugnas 4 m atstumu į R pagilintas apie 90 cm. Galbūt rastoji siena saugojo antrosios pilies šlaitą ir jos paskirtis buvo ta pati, kaip ir pirmosios pilies priešpilio. Pagal kultūrinio sluoksnio stratigrafiją bei plytų dydį ši siena turėjo būti pastatyta ne vėliau kaip XV-XVI a. sandūroje. Kadangi sienos pamato apačios nerasta $H_{abs.}$18,50 m lygyje (4,7 m gylyje nuo dabartinio griovio paviršiaus), sienos tęsinio buvo pabandyta ieškoti jau Neries nuplautoje teritorijoje.

Perkasa Nr.24 buvo iškasta 12 m į Š nuo perkasos Nr.23. Pamato liekanos buvo rastos 3,8 m gylyje, 5 m gylyje apačios dar nepasiekta. Gauti duomenys leidžia tikėtis, kad bus galima nustatyti buvusį pilies perimetrą. Išlikusių pamatų lygis yra žymiai gilesnis už dabartinį Neries dugno lygį ir upės kranto paviršių. 1930 m. Neriai paplovus kairįjį krantą, buvo nuplautos pilies sienos, bokštai, tačiau išliko giliau įleistos antrosios pilies mūrinių, gynybinių įrengimų pamatų liekanos, buvusios gynybiniame griovyje. Jų likučiai rasti 43 m į Š nuo antrosios pilies PR bokšto.

Nugriovus sieną ir XVI a. viduryje statant bastėją, minėtas gynybinis-hidrotechninis kanalas, matyt, buvo pratęstos iki perkasos Nr.24 vietos, nes jo P šlaite buvo rasta 35° kampu paguldyta 26 m ilgio pušinė lenta. Tačiau šį teiginį patikslins tolesni tyrimai. Jau užpilant hidrotechninį kanalą, greičiausiai XVII a. pirmoje pusėje, buvo pastatytas medinis tiltas, vedantis iš miesto į vartus, iškirstus pastačius bastėją antrosios pilies PR bokšto Š pusėje. Perkasos Nr.23 R gale rastas tilto šlaitas. Jis pušinis, 40-41 cm skersmens. Poliai tarpusavyje buvo sutvirtinti pušine lenta.

Pagrindinę archeologinių radinių dalį sudaro XVI a. pabaigos - XVII a. buitinė keramika ir kokliai, supilti į griovį iš miesto pusės. XVII a. pirmoje pusėje piliai nustojus vaidinti reikšmingesnį vaidmenį miesto gynyboje, miesto šiukšlės buvo pilamos tiesiai į gynybinį griovį. XVIII a. supylimus sudaro statybinės griuvenos. Galutinai R gynybinis griovys buvo užpiltas XX a. pradžioje.

1994 m. archeologinių kasinėjimų metu gauti duomenys bus tikslinami tolesnių tyrimų metu. Tačiau jau dabar aišku, kad Kauno pilies gynybinė sistema išgyveno ne vieną rekonstrukcijos etapą.

Vladas Žulkus

Klaipėdos pilies liekanų tyrimai

1994 ir 1995 m. KU VLPIC kasinėjo poternas po Princo Fridricho ir Princo Karlo bastionais ir toliau tyrė Klaipėdos piliavietės teritoriją.

1994 m. Princo Fridricho poternoje buvo ištirta likusi jos dalis (140 m^2). Centrinėje dalyje, anksčiau ištirtų plotų Nr.1 ir Nr.2 tęsinyje į R, buvo iškastas plotas Nr.3. Po paviršiniais griuvenų, juodos perpuvusios medienos (buvusių grindų), šlyno, skiedrų, molio ir žvyro supiltais apie 1,5 m storio sluoksniais gulėjo supiltas durnblingas smėlis.

Tyrinėtame plote iki galo atkastos medinio tilto liekanos. Tilto poliai dabar yra atidengti 21 m ilgio atkarpoje. Tarp tilto stulpų buvo 1,55-2,4 m atstumai. Polių stulpai ąžuoliniai ir pušiniai. Vieni jų buvo tašyti - 32x22, 29x22, 23x20, 22x20 cm dydžio, kiti neapdirbti - apie 42, 40, 22 cm skersmens. Rasti ir nedideli stulpeliai bei kuolai. Tarp polių buvo suvirtusios ąžuolinės iki 2,3 m ilgio, 26 cm pločio ir 9 cm storio lentos. Palei poternos Š sieną aptiktas 9,5 m ilgio ąžuolinis netaisyklingo pjūvio, apie 30x20 cm dydžio rąstas. Jo viršuje yra 8 lizdai. Palei P sieną gulėjo kita 5,54 m ilgio tašyta sija. Ji ąžuolinė, smarkiai papuvusi, su 4 ar 5 lizdais viršuje. Abi detalės, matyt, yra tilto konstrukcijos liekanos. Tiltas datuojamas XV a. Datavimas bus tikslinamas dendrochronologiniu metodu.